

Rapport

Referendum Monitor Europese Grondwet

Peiling 30-31 mei

Project 11079
Mei 2005

Een onderzoek in opdracht van **Rijksvoorlichtingsdienst, Dienst Publiek en Communicatie**, te **Den Haag**.

AUTEURSRECHT MARKETRESPONSE NEDERLAND BV

Niets van deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van MarketResponse Nederland BV te Leusden.

Bij eventuele publicatie van het onderzoek, of een deel daarvan, in de nieuwsmedia of in de vakliteratuur, is de toestemming van MarketResponse Nederland BV en de in dit rapport vermelde opdrachtgever benodigd.

De gegevens uit dit rapport zijn uitsluitend bestemd voor kennisneming door werknemers en beroepsmatige adviseurs van de rechthebbende opdrachtgevers van MarketResponse Nederland BV.

Management summary

Referendum Monitor Europese Grondwet
Project 11079
Mei 2005

Achtergrond en doelstelling

In opdracht van de Rijksvoorlichtingsdienst, Dienst Publiek en Communicatie heeft MarketResponse Nederland BV de Referendum Monitor Europese Grondwet uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek is inzicht verkrijgen in de stemintentie van Nederlanders.

Methodiek

Het onderzoek is opgezet als een kwantitatief onderzoek met meerdere metingen:

- wekelijkse adhoc metingen gedurende één of twee dagen in de periode eind april tot en met half mei;
- continu dagelijks meten in de periode van 17 tot en met 31 mei.

De gesprekken zijn telefonisch uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van CATI: Computer Assisted Telephone Interviewing. Gemiddeld duurden de gesprekken 4,5 minuten.

De onderzoekdoelgroep bestaat uit personen van 18 tot en met 75 jaar in Nederland. In totaal zijn de volgende aantallen personen ondervraagd:

- peiling 27 april: n=336;
- peiling 2/3 mei: n=629;
- peiling 10/11 mei: n=676;
- peiling 17 mei: n=303;
- peiling 18 mei: n=310;
- peiling 19 mei: n=302;
- peiling 20 mei: n=293;
- peiling 21 mei: n=300;
- peiling 23 mei: n=302;
- peiling 24 mei: n=299;
- peiling 25 mei: n=300;
- peiling 26 mei: n=301;
- peiling 27 mei: n=280;
- peiling 28 mei: n=286;
- peiling 30 mei: n=306;
- peiling 31 mei: n=290.

De resultaten van de continue meting zijn vanaf de peiling op 18 mei gerapporteerd op basis van een tweedaags voortschrijdend gemiddelde. Aangezien de eerste continue meting van 17 mei niet gerapporteerd kan worden op dit tweedaags voortschrijdend gemiddelde, zijn de resultaten van deze peiling niet opgenomen in de rapportage.

Met ingang van 24 mei is de vragenlijst gewijzigd. De vragen met betrekking tot stemintentie en stemvoorkeur zijn gelijk gebleven, hier is de vergelijking met voorgaande metingen gerechtvaardigd.

De vraag over de zekerheid van de stemintentie is eveneens ongewijzigd, maar doordat de plaats van deze vraag anders is geworden (motivatie van stemvoorkeur is vervallen) kan hier sprake zijn van een trendbreuk. Hetzelfde geldt voor de vraag over de verwachte uitslag. De overige vragen zijn nieuw toegevoegd met ingang van 24 mei en worden vanaf die datum gerapporteerd.

Om op basis van het steekproefonderzoek uitspraken over de Nederlandse bevolking te kunnen doen, is het van belang dat de steekproef representatief is. Dit betekent dat de steekproef qua samenstelling zoveel mogelijk moet overeenkomen met de populatie Nederlanders van 18-75 jaar. Door non-respons kan de netto gerealiseerde steekproef qua samenstelling altijd iets afwijken van de populatie. Na weging zijn de resultaten van dit onderzoek representatief voor de totale (Nederlandstalige) bevolking van 18 tot en met 75 jaar.

Samenvatting resultaten peiling 30-31 mei

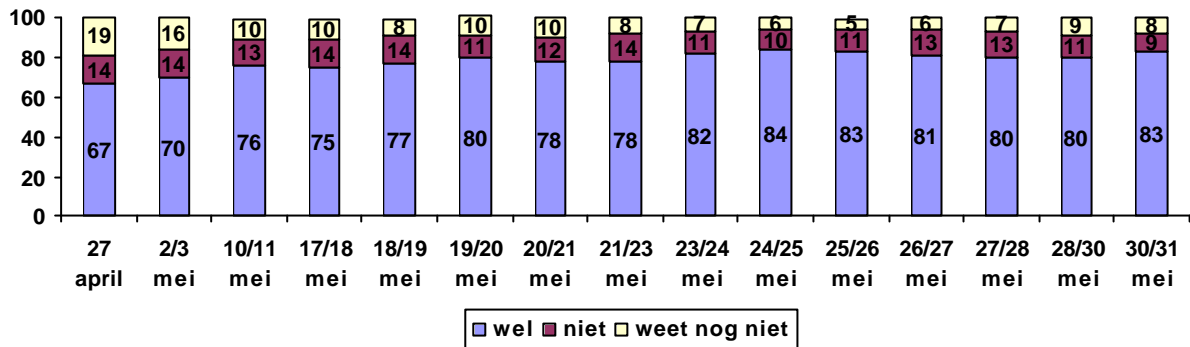
De zekerheid van de stemvoorkeur is steeds groter; het aandeel met een positieve stemvoorkeur neemt licht toe, maar het tegenkamp wint meer aan stemmen en loopt verder uit. Dit geldt zowel op totaalniveau als onder de groep kiezers die zeker gaan stemmen. Een negatieve uitslag van het referendum lijkt dan ook onafwendbaar. Een ruime meerderheid van de kiezers verwacht ook een negatieve uitslag.

Resultaten

Figuur 1. Stemintentie¹

Vraagtekst: Gaat u zelf stemmen bij dit referendum over de Europese Grondwet?

Basis: Alle respondenten (n=336; n=629; n=676; n=613; n=612; n=595; n=593; n=602; n=601; n=599; n=601, n=581; n=566; n=592; n=596)

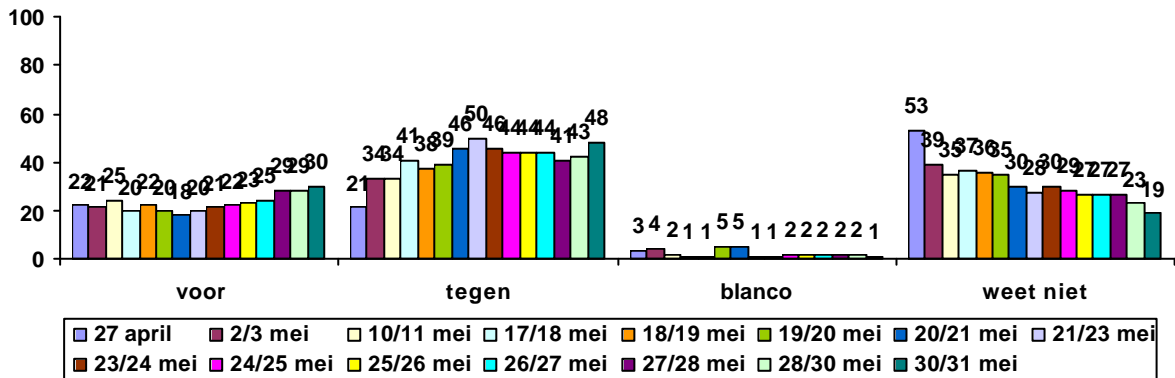

Het aantal kiezers is op de laatste dag voor het referendum wederom toegenomen.

Figuur 2. Stemvoorkeur allen behalve zij die niet gaan stemmen

Vraagtekst: Wat gaat u stemmen, voor of tegen de Europese Grondwet, blanco of weet u het nog niet?

Basis: Allen die wel gaan stemmen bij dit referendum, het nog niet weten of het niet willen zeggen (n=297; n=555; n=589; n=547; n=530; n=522; n=529; n=534; n=546; n=544; n=539; n=513; n=497; n=531; n=548)

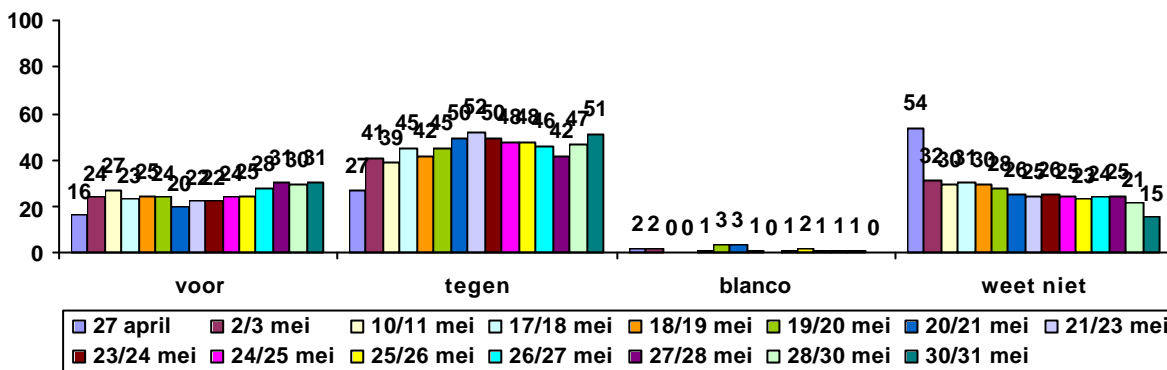
Het aantal zwevende kiezers wordt kleiner, de meerderheid hiervan is naar het tegenkamp gegaan. Het aantal voorstemmers blijft ook toenemen, maar de groei is minder groot dan die van het aantal tegenstemmers.

¹ Opgemerkt dient te worden dat dit geen opkomstpercentage is. De werkelijke opkomst zal lager liggen als gevolg van onder meer sociaalwenselijke antwoorden en de neiging tot overschatting.

Figuur 3. Stemvoorkeur zij die zeker gaan stemmen

Vraagtekst: *Wat gaat u stemmen, voor of tegen de Europese Grondwet, blanco of weet u het nog niet?*

Basis: *Allen die zeker gaan stemmen bij dit referendum (n=191; n=387; n=432; n=423; n=419; n=411; n=419; n=435; n=448; n=458; n=471; n=448; n=424; n=452; n=478)*

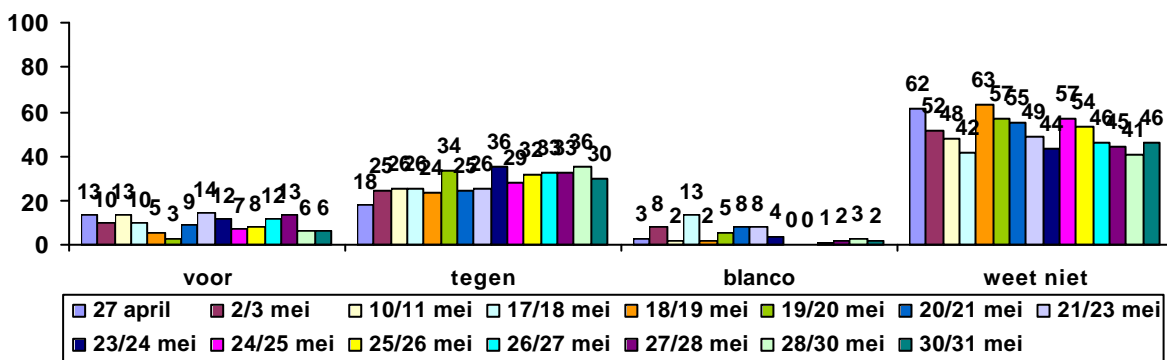

Onder kiezers die zeker gaan stemmen is een vergelijkbare ontwikkeling zichtbaar; ook hier is de groei van de tegenstemmers groter dan de toename van voorstemmers.

Figuur 4. Voor- en tegenstanders invoering Europese Grondwet niet-stemmers

Vraagtekst: *Bent u eerder voor of tegen de invoering van de Europese Grondwet, of weet u het niet?*

Basis: *Allen die niet gaan stemmen bij dit referendum (n=39; n=74; n=87; n=66; n=82; n=73; n=64; n=68; n=55; n=55; n=62; n=68; n=69; n=61; n=48)*

Onder niet-stemmers is de twijfel de laatste dag toegenomen; er is sprake van een toename van kiezers die niet weten of men voor of tegen invoering van de Europese Grondwet is. Het aantal tegenstanders is gedaald.

De volgende twee tabellen geven een overzicht van de stemvoorkeur, uitgesplitst naar respondenten die zeker gaan stemmen (tabel 1) en respondenten die waarschijnlijk of misschien gaan stemmen (tabel 2).

Onder kiezers die *zeker* zeggen te gaan stemmen, neemt de zekerheid van de stemvoorkeur toe naarmate het referendum nadert. Zowel het aantal dat zeker voor als zeker tegen gaat stemmen is de laatste meting toegenomen, echter de toename van zeker tegen is groter dan van zeker voor.

Tabel 1. Zekerheid stemvoorkeur naar zekerheid stemintentie
Basis. *Allen die zeggen zeker te gaan stemmen*

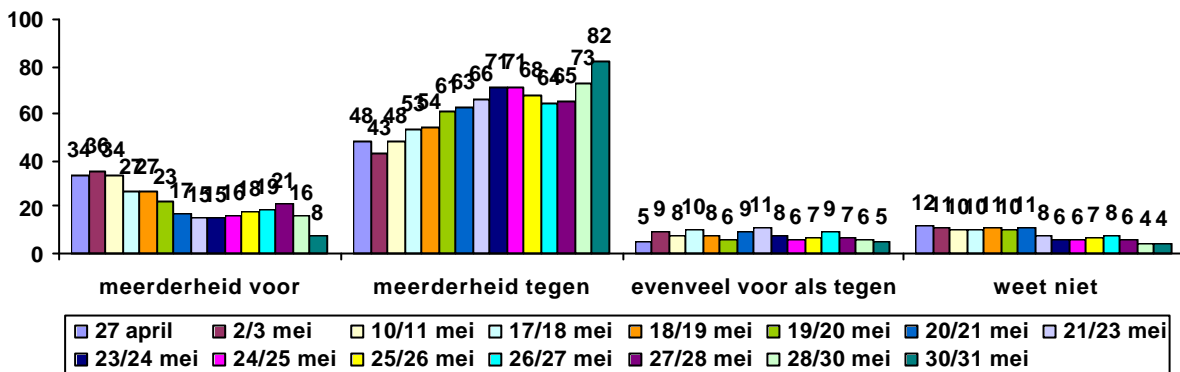
Zekerheid stemintentie	ik ga <u>zeker</u> stemmen														
	27 april	2/3 mei	10/11 mei	17/18 mei	18/19 mei	19/20 mei	20/21 mei	21/23 mei	23/24 mei	24/25 mei	25/26 mei	26/27 mei	27/28 mei	28/30 mei	30/31 mei
Zekerheid stemvoorkeur - %	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=
- zeker voor	13	21	20	18	20	20	18	19	18	18	18	20	23	25	27
- waarschijnlijk voor	3	3	6	4	4	3	1	3	4	6	7	7	7	4	4
- misschien voor	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0
<i>Subtotaal gaat voor stemmen</i>	16	24	27	23	25	23	20	22	22	24	25	28	31	30	31
- zeker tegen	22	30	32	37	36	38	42	43	40	38	41	40	36	41	47
- waarschijnlijk tegen	6	10	6	6	5	6	8	9	9	8	7	6	6	5	2
- misschien tegen	0	2	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1
<i>Subtotaal gaat tegen stemmen</i>	27	41	39	45	42	45	50	52	50	48	48	46	42	47	50
Subtotaal gaat blanco stemmen	2	2	0	0	1	3	3	1	0	1	2	1	1	1	1
Weet nog niet wat men gaat stemmen	55	33	34	33	32	30	27	25	27	27	25	25	25	22	19

Tabel 2. Zekerheid stemvoorkeur naar zekerheid stemintentie
 Basis. Allen die zeggen waarschijnlijk/misschien te gaan stemmen

Zekerheid stemin- tentie	ik ga <u>waarschijnlijk/misschien</u> stemmen														
	27 april	2/3 mei	10/11 mei	17/18 mei	18/19 mei	19/20 mei	20/21 mei	21/23 mei	23/24 mei	24/25 mei	25/26 mei	26/27 mei	27/28 mei	28/30 mei	30/31 mei
Zekerheid stemvoorkeur - %	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=	n=
	44	67	79	57	54	51	49	51	59	50	36	31	33	34	29
- zeker voor	16	3	12	10	13	7	5	10	11	5	5	5	17	18	11
- waarschijnlijk voor	26	17	11	3	0	1	3	9	9	7	8	7	2	21	22
- misschien voor	3	7	1	0	0	0	0	1	1	1	2	0	0	1	1
<i>Subtotaal gaat voor stemmen</i>	45	26	24	13	13	8	9	20	21	14	15	12	19	40	34
- zeker tegen	2	13	7	12	13	13	22	30	18	15	16	19	27	30	46
- waarschijnlijk tegen	9	7	14	15	16	10	13	12	17	19	11	14	5	1	8
- misschien tegen	0	4	2	0	0	0	0	5	4	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal gaat tegen stemmen</i>	11	24	23	27	29	23	34	46	39	34	27	34	32	31	54
Subtotaal gaat blan- co stemmen	1	8	10	4	3	10	12	2	2	2	0	0	1	3	2
Weet nog niet wat men gaat stemmen	43	42	43	56	54	59	45	31	38	51	58	54	48	26	9

Figuur 5. Verwachte uitslag

Vraagtekst: Welke uitslag van het referendum verwacht u in Nederland?
 Basis: Alle respondenten (n=336; n=629; n=676; n=613; n=612; n=595; n=593; n=602; n=601; n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)

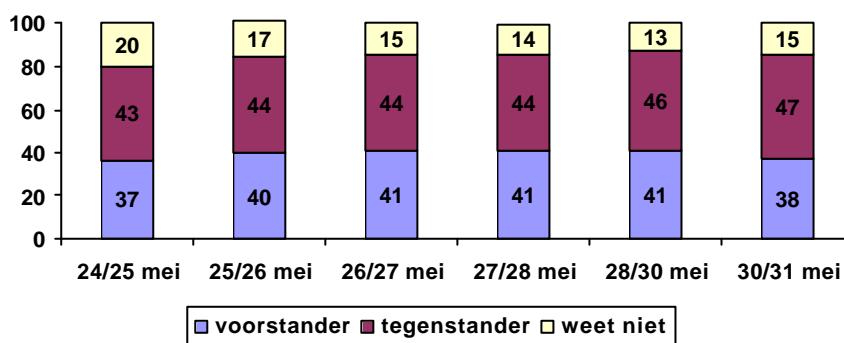

Nederlandse kiezers zijn pessimistisch over de uitslag; het aantal dat een negatieve uitslag verwacht is toegenomen naar 82%, gezien alle aandacht voor de peilingen in de media een logisch resultaat. Slechts 8% gelooft in een positieve uitslag.

Aan respondenten is gevraagd of men voor- of tegenstander is van de Europese Grondwet. Figuur 6 geeft de resultaten.

Figuur 6. Houding t.a.v. Europese Grondwet

Vraagtekst: Er zijn voor- en tegenstanders van de Europese Grondwet. Bent u zelf voor- of tegenstander?
 Basis: Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)

Het aantal voorstanders van de grondwet is iets gedaald. Wel neemt het aantal voorstanders dat bij het referendum ja gaat stemmen, verder toe. Echter nog steeds een tiende van deze voorstanders zegt nee te gaan stemmen. Tabel 3 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 3. Zekerheid stemvoorkeur uitgesplitst naar houding t.a.v. de Europese Grondwet

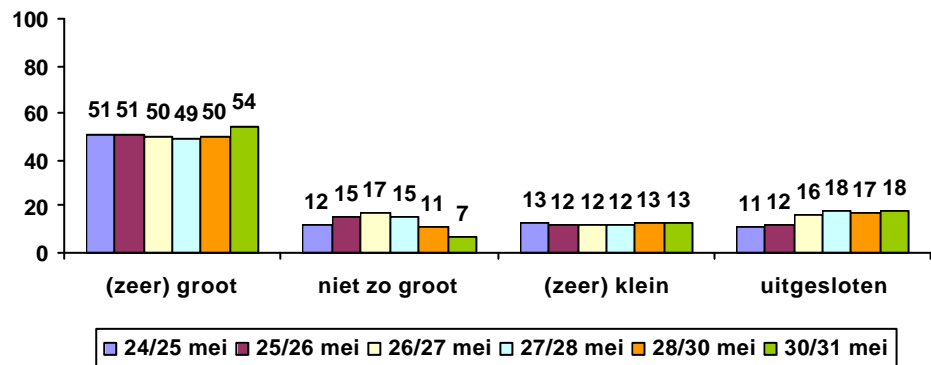
Basis: Alle voorstanders en tegenstanders van de Europese Grondwet

Houding t.a.v. Europese Grondwet	voorstander						tegenstander					
	24/25 mei	25/26 mei	26/27 mei	27/28 mei	28/30 mei	30/31 mei	24/25 mei	25/26 mei	26/27 mei	27/28 mei	28/30 mei	30/31 mei
Zekerheid stemvoorkeur - %												
	n= 233	n= 244	n= 249	n= 245	n= 247	n= 232	n= 257	n= 257	n= 236	n= 228	n= 264	n= 279
- zeker voor	37	36	38	44	49	56	0	0	0	0	0	0
- waarschijnlijk voor	13	14	14	13	13	14	0	0	0	0	0	0
- misschien voor	1	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal gaat voor stemmen</i>	51	51	53	58	62	70	0	0	0	0	0	0
- zeker tegen	10	8	6	6	6	9	57	64	66	57	63	74
- waarschijnlijk tegen	4	3	2	2	3	2	14	11	10	11	7	4
- misschien tegen	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	2	1
<i>Subtotaal gaat tegen stemmen</i>	15	11	8	8	9	10	71	75	76	68	71	79
Subtotaal gaat blanco stemmen	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1	0	0
Stemgedrag onbekend (gaat niet of weet niet wat men gaat stemmen)	34	37	38	32	27	19	26	23	23	30	28	21

Figuur 7. Kans uiteindelijk tegen stemmen

Vraagtekst: Hoe groot acht u de kans dat u uiteindelijk op 1 juni tegen de grondwet zal stemmen?

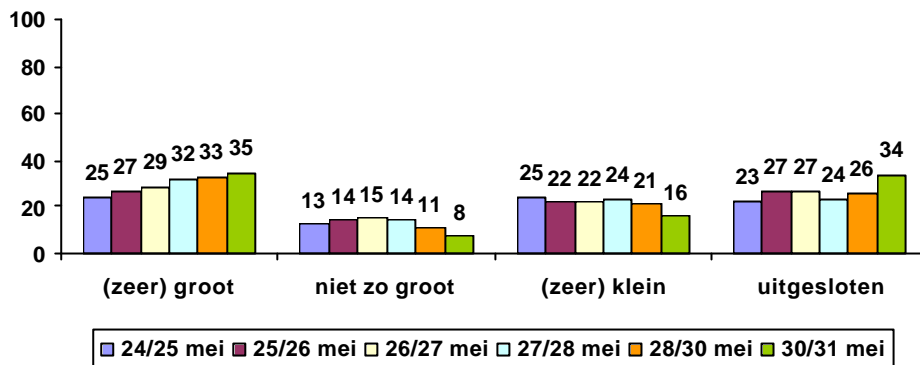
Basis: Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)

Figuur 8. Kans uiteindelijk voor stemmen

Vraagtekst: Hoe groot acht u de kans dat u uiteindelijk op 1 juni voor de grondwet zal stemmen?

Basis: Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)

Het aantal kiezers dat de kans (zeer) groot acht dat men voor gaat stemmen, neemt verder toe. Echter het aantal dat het uitgesloten acht dat men voor gaat stemmen, is toegenomen en net zo groot. Een toegenomen aantal kiezers acht de kans (zeer) groot dat men tegen gaat stemmen.

Tabel 4. Bronbekendheid referendum

Vraagtekst: Kunt u zich herinneren wat u als laatste heeft gezien, gehoord of gelezen over het referendum?

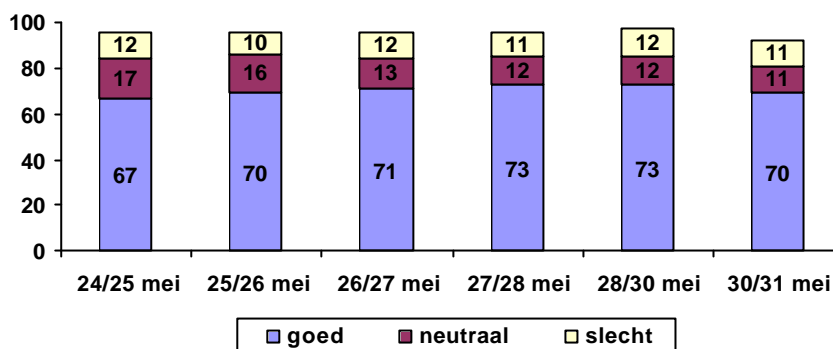
Basis: Alle respondenten

Bronbekendheid - %	24/25 mei	25/26 mei	26/27 mei	27/28 mei	28/30 mei	30/31 mei
	n=599	n=601	n=581	n=566	n=592	n=596
Joumaal NOS	9	10	8	8	13	13
RTL-Nieuws	6	4	5	2	5	7
Barend en Van Dorp	7	9	10	8	3	3
Netwerk	4	6	3	2	1	1
NOVA	2	3	3	4	3	3
Twee Vandaag	2	1	1	1	3	6
Telegraaf	3	3	5	6	4	3
anders (zie bloemlezing)	37	35	38	39	39	34
nee, niets gezien	6	4	5	6	6	5
weet niet	12	11	10	11	8	10

Figuur 9. Lidmaatschap Nederland Europese Unie

Vraagtekst: *Vindt u het over het geheel genomen een zeer goede, goede, goede noch slechte, slechte of zeer slechte zaak dat Nederland lid is van de Europese Unie?*

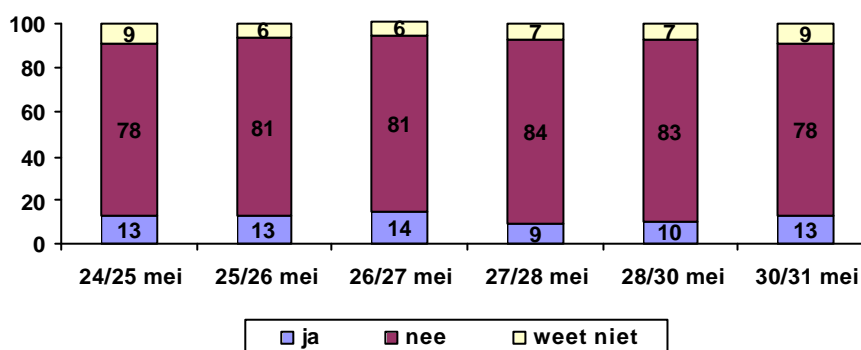
Basis: *Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)*

Figuur 10. Uittreden Nederland Europese Unie

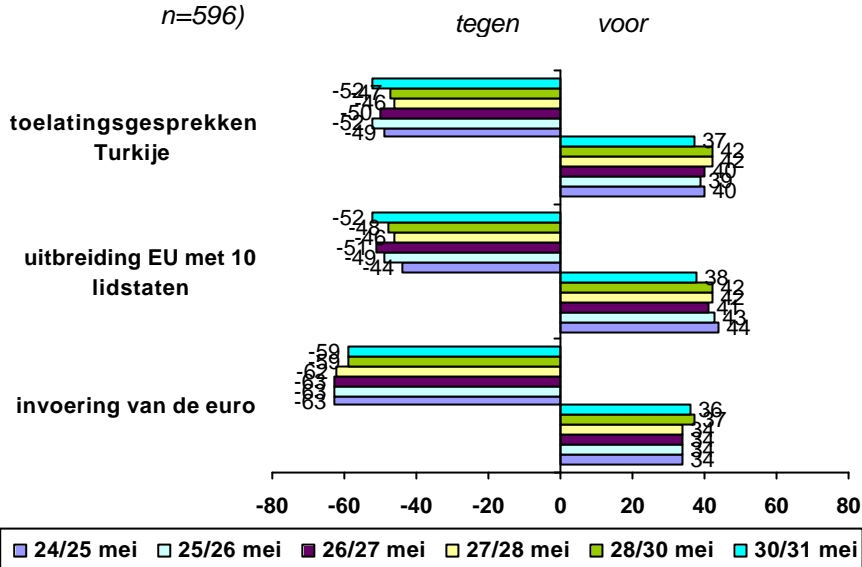
Vraagtekst: *Vindt u dat Nederland uit de Europese Unie zou moeten treden?*

Basis: *Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)*

Het lidmaatschap van Nederland van de Europese Unie staat iets meer ter discussie dan de voorgaande dagen; het aantal kiezers dat het lidmaatschap een goede zaak vindt ligt iets lager, ook het aantal dat vindt dat Nederland niet uit de EU moet treden is gedaald.

Figuur 11. Stemvoorkeur referendum overige onderwerpen
 Vraagtekst: *Wilt u aangeven hoe u zou hebben gestemd als u zich in een referendum had mogen uitspreken over:...*?
 Basis: *Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)*

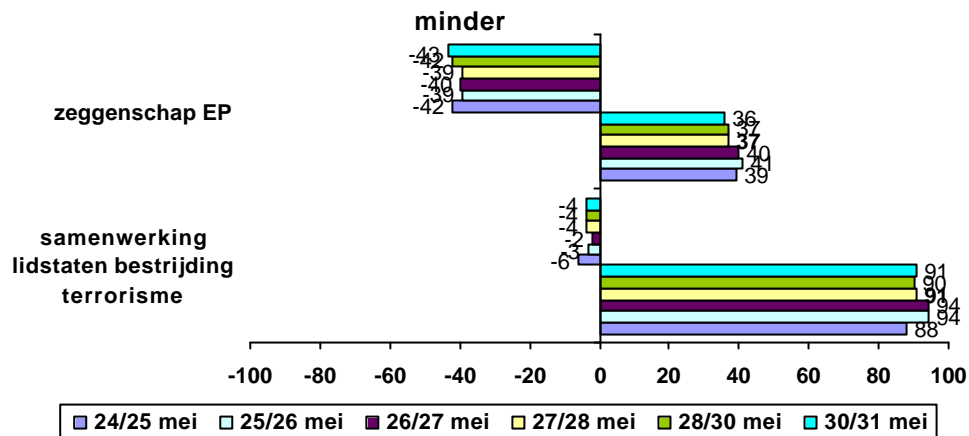
Tabel 5. Stemvoorkeur fictieve referenda uitgesplitst naar houding t.a.v. de Europese Grondwet
 Basis: *Alle voorstanders en tegenstanders van de Europese Grondwet*

Stemvoorkeur referendum 1 juni	voor						tegen					
	24/25 mei	25/26 mei	26/27 mei	27/28 mei	28/30 mei	30/31 mei	24/25 mei	25/26 mei	26/27 mei	27/28 mei	28/30 mei	30/31 mei
Stemvoorkeur fictieve referenda - %												
Invoering van de euro	n=128	n=142	n=144	n=150	n=163	n=171	n=237	n=226	n=207	n=184	n=220	n=261
- voor	72	66	61	63	73	72	20	18	20	18	18	18
- tegen	23	29	32	32	23	22	78	81	79	80	79	77
Uitbreiding van EU met 10 lidstaten	n=128	n=142	n=144	n=150	n=163	n=171	n=237	n=226	n=207	n=184	n=220	n=261
- voor	66	72	71	66	67	69	28	25	24	25	25	21
- tegen	25	21	23	24	23	25	61	70	70	66	69	72
Toelatingsgesprekken Turkije	n=128	n=142	n=144	n=150	n=163	n=171	n=237	n=226	n=207	n=184	n=220	n=261
- voor	68	61	57	56	64	65	28	23	27	33	29	19
- tegen	26	32	35	35	27	24	64	71	70	62	65	74

Figuur 12. Oordeel onderwerpen grondwet

Vraagtekst: *Vindt u dat het EP meer of minder te zeggen moet krijgen? Vindt u dat de Europese lidstaten meer of minder moeten samenwerken aan bestrijding van terrorisme?*

Basis: *Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)*

Figuur 13. Recht terugsturen voorstel EU

Vraagtekst: *Vindt u dat het Nederlands Parlement wel of geen recht zou moeten krijgen om samen met andere parlementen een voorstel van de Unie terug te sturen?*

Basis: *Alle respondenten (n=599; n=601; n=581; n=566; n=592; n=596)*

